

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัย เรื่อง การสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้วิชาต่างๆภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ของนักวิชาการและผู้บริหารองค์การภาครัฐ:กรณีศึกษาองค์การภาครัฐจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ 2 ประการหลัก ๆ คือ (1) เพื่อต้องการทราบทัศนคติของนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีต่อขอบข่ายของสาขาวิชาทั้งในเชิงวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ และ (2) เพื่อต้องการทราบว่าวิชาหลักใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะของผู้ใช้บัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในงานจริง ทั้งนี้จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังกล่าวโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักเช่นเดียวกัน คือ (1) นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และ (2) ผู้บริหารองค์การภาครัฐ ทั้งนี้ผลการวิจัยจึงแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลักๆเพื่อให้สอดคล้องกับสาระสำคัญต่างๆข้างต้น ประกอบด้วย

4.1 ทัศนคติของนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์

4.2 ทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เกี่ยวกับนำวิชาภายใต้ขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

4.1 ทัศนคติของนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์

สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 16 คน ซึ่งเป็นนักวิชาการที่มีการแยกประเภทต่างๆ เป็น 8 ประเภทโดยใช้วิธีสุ่มตามเกณฑ์ 3 ประการ คือ ประสบการณ์การทำงาน ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา และ ตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งทำให้สามารถทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในเบื้องต้นแล้ว (ดังที่กล่าวถึงในบทที่ 3) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75) และมีอายุ 45 ปีขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 35-39 ปี (คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ 18.75 ตามลำดับ) ในส่วนของทัศนคติของนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งแม้ผู้วิจัยจะมีข้อคำถาม จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย (1)ในทัศนคติของท่านขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันน่าจะประกอบไปด้วยวิชาหลักใดบ้าง (2)แต่ละวิชาหลักดังที่กล่าวข้างต้น ในทัศนคติของท่านแต่ละวิชาน่าจะมีจุดเน้นที่เรื่องใดเป็นสำคัญ (3)วิชาใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในเชิงวิชาการ และเพราะเหตุใดท่านจึงคิดเห็นเช่นนั้น (4) ในเชิงวิชาการมีวิชาใดหรือไม่ที่มีอยู่ภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสน

ศาสตร์ของนักวิชาการที่กล่าวไว้ในประเด็นข้อบ่งชี้รัฐประศาสนศาสตร์ แต่ในทัศนะของท่าน น่าจะมีความสำคัญลดน้อยลงในปัจจุบัน (5) วิชาใดภายใต้ข้อบ่งชี้รัฐประศาสนศาสตร์น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในแง่การประยุกต์ใช้และเพราะเหตุใดท่านจึงคิดเห็นเช่นนั้น (6) นอกจากวิชาที่มีความสำคัญมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้แล้วมีวิชาอื่นใดภายใต้ข้อบ่งชี้รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความสำคัญรองลงมา (7) ในทัศนะของท่านโดยรวมวิชาต่างๆภายใต้ข้อบ่งชี้รัฐประศาสนศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใด และเพราะเหตุใดท่านจึงคิดเห็นเช่นนั้น และ (8) ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นใดหรือไม่เกี่ยวกับการนำวิชาต่างๆภายใต้ข้อบ่งชี้รัฐประศาสนศาสตร์ในการนำไปประยุกต์ใช้

อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็นหลัก จากข้อคำถามทั้ง 8 ข้อ คือ (1) ทัศนะของนักวิชาการที่มีต่อข้อบ่งชี้ของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ในเชิงวิชาการ (ข้อคำถามข้อที่ 1-4) และ (2) ทัศนะของนักวิชาการที่มีต่อข้อบ่งชี้ของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ในเรื่องการนำวิชาต่างๆเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ (ข้อคำถามข้อที่ 5-8) ทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 1

4.1.1 ทัศนะของนักวิชาการที่มีต่อข้อบ่งชี้ของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ในเชิงวิชาการ

สำหรับประเด็นคำถามนี้ดูเหมือนว่านักวิชาการทั้งหมดจะเริ่มด้วยการตอบคำถามจากการ ระบุความหมายของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ ดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

ถ้าจะถามถึงข้อบ่งชี้ในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องวิชาหลักด้วยแล้ว ก็จำเป็นต้องพิจารณาจากความหมายของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ กล่าวคือ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการบริหารและการปกครองประเทศเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ดังนั้นจึงมีสี่วิชาหลัก คือ นโยบายสาธารณะและการวางแผน องค์การและการจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารการเงินการคลัง เพราะ วิชาเหล่านี้สื่อถึงเรื่องการบริหารที่มีองค์ประกอบสำคัญๆ คือ เรื่อง คน เงิน และงาน

หรือดังที่นักวิชาการอีกสองท่านที่กล่าวในทำนองเดียวกัน แต่ได้กล่าวเสริมเรื่องวิธีการพิจารณาข้อบ่งชี้ของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ว่าจำเป็นต้องเริ่มจากการพิจารณาความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะความหมายที่เน้นเรื่องการบริหารงานของภาครัฐที่มีเป้าประสงค์หลัก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

ถ้าจะพูดเรื่องขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์น่าจะเริ่มที่การพูดถึง
ความหมายซึ่งค่อนข้างเห็นตรงกับ อาจารย์จรัส ว่า รัฐประศาสน
ศาสตร์ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ
ซึ่งก็เลยทำให้รัฐประศาสนศาสตร์มีขอบข่ายมากและค่อนข้าง
กว้างขวางเป็นพิเศษ เพราะ นอกจากจะคำนึงถึงการทำความเข้าใจ
เรื่องการบริหารงานภาครัฐแล้วยังต้องเข้าใจว่าการบริหารงาน
เหล่านั้นมีเป้าประสงค์เพื่อบรรลุความต้องการสาธารณะ ซึ่งแน่นอน
มันทำให้รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ว่าในฐานะของวิชาหรือกิจกรรมมี
ความกว้างขวางตามไปด้วย

ขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์จะมีความเกี่ยวเนื่องกับความหมาย
และสถานภาพของรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งนี้เพราะรัฐประศาสน
ศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่มีสถานภาพเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่เป็น
การนำเอาความรู้ทั้งหมดทางสังคมศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา
สังคมและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งไม่เพียง
สนใจว่าจะเอาองค์ความรู้ใดบ้างมาใช้แต่กลับต้องสนใจว่าจะเอา
ความรู้ทั้งหมดเหล่านั้นมาใช้อย่างไรและทำให้เกิดความสอดคล้อง
ทางความคิดเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ต่างๆ ได้หรือไม่ อย่างไร

สำหรับคำถามที่เกี่ยวกับการพิจารณาว่าขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ประกอบด้วยวิชา
 หลักใดบ้าง ถึงแม้ตามจารีตทางวิชาการของรัฐประศาสนศาสตร์จะแบ่งเป็นวิชาหลักต่างๆเป็น 3
 ขอบข่ายบ้าง 5 ขอบข่ายบ้าง อย่างไรก็ตามดิฉันนี่ไม่เป็นจริงเสมอไป ทั้งนี้เพราะนักวิชาการได้
 ให้คำตอบไว้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกไม่ระบุว่าจำต้องแบ่งเป็นรายวิชาหลัก แต่ยังคงเน้นการระบุ
ขอบข่ายตามความกว้างขวางและลึกซึ้งของการให้ความหมายและมุมมองเกี่ยวกับสถานภาพของรัฐ
ประศาสนศาสตร์ ดังคำกล่าวของนักวิชาการท่านหนึ่งว่า

เกี่ยวกับประเด็นขอบข่ายว่ามีอะไรบ้างคิดว่ายังคงคิดเห็นเหมือน
 นักวิชาการในยุคปัจจุบันที่กล่าวถึงขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ คือ
 จะจัดเป็นกี่ขอบข่ายก็ได้เพราะแม้แต่เพียงจัดเป็น 3 ขอบข่ายก็น่าจะ
 ครอบคลุมรัฐประศาสนศาสตร์ได้เพราะขอบข่ายน่าจะเพิ่มจาก
 ภายในขอบข่ายแต่ละขอบข่ายหลักเหล่านั้นมากกว่า ทั้งนี้ก็เนื่องด้วย
 การเพิ่มความกว้างขวางของขอบข่ายหลักเหล่านั้นเกิดจากการ

เพิ่มขึ้นของกิจกรรมต่างของภาครัฐเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสังคมและ
การตอบสนองความต้องการของประชาชนที่แปรเปลี่ยนอยู่เสมอ
ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

อย่างไรก็ดีนักวิชาการโดยส่วนใหญ่มากถึง 12 ท่าน (ร้อยละ 75) ได้แบ่งขอบข่ายเป็นวิชา
หลักต่างๆ ซึ่งมีขอบข่ายแตกต่างกันมาก ซึ่งนักวิชาการท่านหนึ่งอธิบายว่ามีมากถึง 7 ขอบข่าย
ประกอบด้วย ขอบข่ายที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หลักการบริหารทั่วไป การบริหาร
การงบประมาณและการเงิน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการบริหารวัสดุอุปกรณ์

นอกจากนี้ก็มี 5 ขอบข่ายบ้าง 6 ขอบข่ายบ้าง ดังเช่น ที่กล่าวว่ามี 5 ขอบข่าย ประกอบด้วย
ทฤษฎีคลาสสิกทางรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารงานคลังและงบประมาณภาครัฐ การบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ องค์การและการจัดการสาธารณะ และ นโยบายสาธารณะ และที่กล่าวว่ามี
6 ขอบข่าย ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการยุคใหม่ การปฏิรูปการบริหารภาครัฐ
ประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐ การบริหารองค์การเปรียบเทียบ การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์
และ การบริหารการเปลี่ยนแปลง อีกท่านหนึ่งก็กล่าวว่ามี 6 ขอบข่ายเช่นเดียวกัน แต่ประกอบด้วย
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีองค์การ การบริหารงานคลังภาครัฐ ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์
นโยบายสาธารณะ และ การบริหารการพัฒนา เป็นต้น

ทั้งนี้เมื่อกล่าวถึงจุดเน้นของแต่ละวิชานักวิชาการจะตอบประเด็นปัญหานี้โดยแยกวิชาหลัก
ต่างๆเหล่านั้นให้เป็นวิชาย่อยๆทั้งสิ้น เช่น

องค์การและการจัดการ มีจุดเน้นใน 2 วิชาย่อย คือ ทฤษฎีการจัด
องค์การ ซึ่งมีจุดเน้นที่เรื่อง การจำแนกงาน สายการบังคับบัญชา การ
ควบคุม การประเมินผล และ พฤติกรรมองค์การ ซึ่งมีจุดเน้นที่เรื่อง
ภาวะผู้นำ

การบริหารการเงินการคลัง มีจุดเน้น 2 เรื่องหลักๆ คือ หลักการ
จัดหา ซึ่งประกอบไปด้วย นโยบายการคลัง ภาษีอากร หนี้สาธารณะ
รายได้อื่นๆของรัฐ และ หลักการจัดสรรทรัพยากร ประกอบด้วย
การงบประมาณ และการตรวจสอบ

นอกจากนี้นักวิชาการบางส่วนได้ระบุจุดเน้นของวิชาเหล่านั้นในลักษณะที่เป็นอนาคตของ
ลักษณะวิชาตามการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุดเน้นคือ การรวมเอาการบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์ เข้ากับการจัดการและการวางแผนเชิงกลยุทธ์
(strategic planning and planning)และการจัดการผลลัพธ์
(performance management)

ทฤษฎีองค์การ จุดเน้นคือ แนวคิดยุคดั้งเดิมและยุคหลังสมัยใหม่
(classic and postmodern organization theory)

การบริหารงานคลังภาครัฐ จุดเน้นคือ ระบบงบประมาณแนวใหม่
และระบบและนโยบายการคลังเพื่อตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนา
และการกระจายอำนาจ

ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ จุดเน้นคือ การจัดการองค์การภาครัฐ
แนวใหม่ (new public management) และธรรมาภิบาล (good
governance)

นโยบายสาธารณะ จุดเน้นคือ กระบวนทัศน์หลังยุคปฏิฐานนิยมใน
ส่วนของนโยบายศาสตร์ (Postpositivist in policy science) และ
นโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical policy science)

สำหรับวิชาภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ที่น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในเชิง
วิชาการ นักวิชาการมีความเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่ายเท่าๆ กัน คือ ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าไม่
สามารถระบุได้ว่าวิชาใดมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งนักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า

ถ้าจะให้พิจารณาจริงๆ เห็นว่าไม่น่าจะบอกได้เพราะวิชาต่างๆมี
ความสำคัญและมีความสัมพันธ์ร่วมกัน จนน่าจะบอกว่ามีน้ำหนัก
เท่ากันตามสัดส่วนของการแบ่ง

นักวิชาการอีกท่านหนึ่งยังได้กล่าวเสริมว่า

มองว่าไม่มีขอบข่ายใดสำคัญที่สุดแม้แต่จะกล่าวในเชิงวิชาการเพราะ
แต่ละขอบข่ายมีความสัมพันธ์ในเชิงเกี่ยวพันกันมากกว่า เช่น
ขอบข่ายนโยบายสาธารณะจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย รวมไปถึงทำ
ตามกระบวนการนโยบายทั้งหมดแต่ก็จำเป็นต้องได้รับการ

สนับสนุนทั้งเรื่องการปฏิบัติและองค์ความรู้ในเรื่องคนจากขอบข่าย
พฤติกรรมองค์กร

ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าแม้วิชาต่างๆสำคัญทุกวิชาแต่วิชาหลัก (core course) ที่น่าจะ
ทำให้มีความเข้าใจรัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด ก็คือ หลักรัฐประศาสนศาสตร์ หรือที่นักวิชาการ
ท่านหนึ่งได้สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า

จะอย่างไรก็ตามทฤษฎีคลาสสิกทางรัฐประศาสนศาสตร์จะทำให้ผู้
ศึกษาได้เห็นและรับทราบตัวตน(identity)และพัฒนาการ(evolution
and development)ของการศึกษาวิชาทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งทำ
ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของรัฐประศาสน
ศาสตร์มากขึ้น

สำหรับในส่วนสุดท้ายของประเด็นนี้ คือ เรื่องทักษะของนักวิชาการเกี่ยวกับวิชาที่อยู่
ภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ดั้งเดิมแต่จะลดความสำคัญลงในปัจจุบัน นักวิชาการได้สรุป
ค่อนข้างตรงกันว่า ไม่น่าจะมีวิชาใดที่หมดหรือลดความสำคัญลงมีแต่จะเพิ่มความสำคัญมากขึ้น
หรือดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

ในเชิงวิชาการจึงไม่น่ามีวิชาใดที่มีความสำคัญลดลง และ มีแต่จะ
เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนการทำงานของภาครัฐ

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการ 2 ท่าน (หรือร้อยละ 12.5) ได้ระบุเป็นรายวิชา ซึ่งรวมแล้วมี 4
วิชา (ท่านละ 2 วิชา) คือ การพัฒนาองค์กร พฤติกรรมองค์กร การพัฒนาเมืองและชนบท
และ กระบวนการยุติธรรม

4.1.2 ทศนะของนักวิชาการที่มีต่อขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในเรื่องของการนำวิชาต่างๆไปประยุกต์ใช้

สำหรับประเด็นคำถามที่ว่าวิชาใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ที่น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้ พอสรุปได้ดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

จริงๆ แล้วอาจจะกล่าวได้ว่าไม่มีขอบข่ายใดที่มีความสำคัญมากที่สุด เช่นเดียวกับในเชิงวิชาการ แต่ถ้าจะให้ตอบก็ดูเหมือนว่าน่าจะเป็นนโยบายสาธารณะ เพราะเป็นขอบข่ายที่อุดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติมากที่สุด

อย่างไรก็ตามนั่นคือคำตอบร้อยละ 68.75 แต่ร้อยละ 31.25 (นักวิชาการ 11 และ 5 คน ตามลำดับ) ได้กล่าวเสริมว่าวิชาด้านการบริหารทั่วไป รวมไปถึงการจัดการ โดยเฉพาะการจัดการเชิงกลยุทธ์น่าจะเป็นวิชาที่มีความสำคัญในแง่การประยุกต์ใช้เช่นเดียวกัน นักวิชาการท่านหนึ่งอธิบายว่า

เรื่องนี้ตอบว่า การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เพราะขณะนี้ให้คำตอบที่ชัดเจน และเกิดผลจริง

สำหรับประเด็นต่อเนื่องคือ นอกจากวิชาที่มีความสำคัญมากที่สุดแล้วในการประยุกต์ใช้วิชาอื่นใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความสำคัญรองๆลงมา ดูเหมือนว่านักวิชาการมีความเห็นแบ่งเป็น 2 ฝ่ายเท่าๆกัน (ฝ่ายแรกเป็นข้อคิดเห็นของนักวิชาการจำนวน 9 คน อีกฝ่ายหนึ่งจำนวน 7 คน หรือ ร้อยละ 56.25 และ 43.75 ตามลำดับ) โดยฝ่ายแรกเน้นที่องค์ความรู้เดิม เช่น ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ องค์การและการจัดการ การเงินการคลัง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังที่นักวิชาการกล่าวว่า

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะ คน ย่อมเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุด ถ้าคนไม่ทำทุกอย่างย่อมไม่อาจขับเคลื่อนได้

ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ ยังคงเป็นพื้นฐานของวิชาทั้งหมดและเป็นไปไม่ได้ที่จะละทิ้งวิชาที่สามารถเข้าใจองค์รวมทั้งหมดของรัฐประศาสนศาสตร์ได้

วิชาองค์การและการจัดการเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนรัฐประศาสนศาสตร์เห็นภาพกว้างขององค์การสาธารณะประเภทต่างๆซึ่งองค์การสาธารณะเป็นหน่วยการวิเคราะห์ที่วิชาทางรัฐประศาสนศาสตร์จะต้องให้ความสำคัญเพราะเมื่อผู้เรียนได้เรียนรัฐประศาสนศาสตร์แล้วก็ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การสาธารณะ

อีกฝ่ายหนึ่งจะกล่าวถึงวิชาใหม่ๆ เช่น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาครัฐ การบริหารการจัดการเฉพาะเรื่อง เป็นต้น

ประเด็นต่อไป คือ การกล่าวถึงภาพรวมของวิชาต่างๆ ภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในเรื่องความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ สำหรับประเด็นปัญหานี้ นักวิชาการได้สรุปค่อนข้างตรงกัน (มากถึงร้อยละ 93.75 หรือ นักวิชาการจำนวน 15 ท่าน) ว่า สามารถนำไปปรับใช้ได้มาก แต่ นักวิชาการเหล่านั้นได้เน้นว่าขึ้นอยู่กับความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาต่างๆซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลในเรื่องการรับรู้ถึงความลึกซึ้งของเนื้อหาวิชาที่ย่อมแตกต่างกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ขึ้นอยู่กับผู้นำไปประยุกต์ใช้ดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

ประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าผู้นำไปประยุกต์ใช้อยู่ในกลุ่มใด ซึ่งอาจแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ถ้าเป็นกลุ่มนักศึกษาก็น่าจะนำแนวคิดจากวิชาต่างๆภายใต้ขอบข่ายไปใช้ได้บ้าง ถ้านักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ น่าจะประยุกต์ใช้ได้มาก โดยเฉพาะเรื่องการทำวิจัย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ และถ้าประชาชนทั่วไปคงใช้ได้้น้อยมาก เพราะเค้าจะคิดแต่เรื่องปากท้องความเป็นอยู่ของตัวเองมากกว่า

นอกจากนี้คือการกล่าวถึงเรื่องระดับของการนำวิชาไปประยุกต์ใช้ ดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

โดยรวมใช้ได้มากพอสมควรที่กล่าวเช่นนี้ เพราะ แต่ละวิชาต่างมีระดับหรือกระบวนการที่นำไปใช้แตกต่างกัน ซึ่งรัฐประศาสนศาสตร์มีความหลากหลายมากในประเด็นนี้ตั้งแต่เริ่มต้นอยู่แล้วจึงไม่

น่าแปลกใจว่าโดยรวมวิชาที่แตกต่างหลากหลายเหล่านั้นจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมากมาย

ถึงแม้นักวิชาการท่านหนึ่งจะกล่าวนำไปประยุกต์ใช้ได้

ถ้าพิจารณาตามหลักสูตรที่มีอยู่ในขณะนี้ถือว่าค่อนข้างน้อย เพราะเน้นวิชาการจากตะวันตกไม่ค่อยให้ความสำคัญกับบริบทที่แตกต่างกัน ไม่ค่อยสนใจงานวิจัย และการเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

สำหรับข้อคำถามสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับวิชาต่างๆภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในการนำไปประยุกต์ใช้นั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเด็นคำตอบ ประกอบด้วย ข้อเสนอให้นำวิชาต่างๆให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ต้องพยายามปรับให้วิชาต่างๆ แสดงศักยภาพเรื่องความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ด้วย รวมไปถึงการพัฒนาวิชาที่มีลักษณะเป็นองค์รวม เช่น เรื่องของการพฤติกรรมสังคม ที่มีการศึกษาทั้งเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างเป็นองค์รวม

ประเด็นที่สอง คือ การกล่าวเพิ่มเติมในประเด็นการนำวิชาต่างๆไปประยุกต์ใช้โดยให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย (ซึ่งประเด็นนี้นักวิชาการเห็นพ้องต้องกันมากที่สุด และมากถึงร้อยละ 62.5 หรือนักวิชาการจำนวน 10 ท่าน โดยอีกร้อยละ 37.5 – จำนวน 6 ท่าน เป็นการตอบตามประเด็นแรก และประเด็นที่สอง ประเด็นละร้อยละ 18.75)

วิชารัฐประศาสนศาสตร์ควรสนใจแนวคิดใหม่ๆในทางทฤษฎีและ การนำนโยบายไปปฏิบัติในประเทศไทย ทั้งนี้แนวคิดใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคมศาสตร์และมีอิทธิพลต่อรัฐประศาสนศาสตร์อย่างมากมาย 2 เรื่อง คือ กระบวนทัศน์หลังปฏิฐานนิยม (post positivism) และ แนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) โดยเฉพาะแนวคิดหลังรัฐประศาสนศาสตร์ไทยรู้น้อยมาก ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติในประเทศไทย มี 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ การกระจายอำนาจ และประชาธิปไตยแบบมี

ส่วนร่วมซึ่งรัฐประศาสนศาสตร์ไทยรู้น้อยมาก ปล่อยให้นักกฎหมาย
มหาชนแบ่งเวทีนี้ไป

สำหรับข้อเสนอแนะสำคัญก็น่าจะนำประสบการณ์จริงมา
แลกเปลี่ยน ประยุกต์กับบริบทของประเทศไทย กระตุ้นผู้เรียนให้
ศึกษาเพิ่มเติมและคิดนอกกรอบ และส่งเสริมให้อาจารย์ค้นคว้าและ
วิจัยเพิ่มเติม

สำหรับประเด็นสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะเรื่อง การขยายขอบข่าย ของรัฐประศาสนศาสตร์ให้
กว้างขวางมากขึ้น

การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ที่ได้ระบุว่าเป็นการศึกษาเชิง
สาธารณะนั้นผู้สอนต้องตีความอย่างกว้างว่าคำว่าสาธารณะในที่นี้
หมายถึงหน่วยงานทุกประเภทที่เกี่ยวกับภาครัฐโดยตรงและไม่ใช้
ภาครัฐ แต่ไม่ใช่เอกชน กล่าวคือ หน่วยงานประเภทองค์กรที่ไม่
แสวงหากำไร (non-profit organization) และองค์กรที่มีใจของรัฐ
(non-governmental organization) ดังนั้นจึงต้องประยุกต์ใช้วิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์กับหน่วยงานเหล่านี้ด้วย

วิชาต่างๆต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะต้องมีการ
แปรเปลี่ยนอยู่เสมอ ทั้งนี้ต้องเน้นการมองจากสภาพแวดล้อม
ภายนอกหรือสังคมภายนอก (ทั้งนี้รวมตลอดถึงสภาพแวดล้อม
ระหว่างประเทศและสังคมวิทยาภายในประเทศด้วย) เพราะความ
ต้องการของสังคมหรือประชาชนจะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการกำหนด
ขอบข่ายรวมถึงลักษณะวิชาต่างๆเหล่านั้น เช่น เมื่อสังคมต้องการมิติ
ด้านจริยธรรม วิชาจริยธรรมทางการบริหารภาครัฐย่อมปรากฏเป็น
ขอบข่ายเพิ่มเติมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

น่าจะมีการพิจารณากรอบการมองขอบข่ายใหม่ ซึ่งพิจารณาจาก
แนวคิดใหม่ๆ และมาแตกแยกย่อยเป็นวิชาๆอีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้อาจมี
4 กรอบเด่น คือ การใช้แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มนีโอคลาส
สิก การใช้แนวคิดการจัดการนิยม หรือ แนวคิดที่นำแนวคิดการ

จัดการภาคเอกชนมาใช้กับภาครัฐ ซึ่งก็คือ แนวคิดการจัดการนิยม
ใหม่นั้นเอง ตาม การใช้แนวคิดประชาสังคมหรือประชารัฐ (แนวคิด
การเพิ่มอำนาจของประชาชนโดยลดขนาดภาครัฐ และแนวคิดจาก
กฎหมายมหาชน ที่ใช้หลักนิติรัฐและนิติธรรมประกอบกัน ซึ่ง
ทั้งหมดก็คือการเน้นเรื่อง good governance นั้นเอง และแน่นอนว่ายัง
ต้องมีวิชาที่สามารถเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆเหล่านั้นให้ได้ด้วย

4.2 ทักษะของผู้ใช้บัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์เกี่ยวกับนำวิชาภายใต้ขอบข่ายของรัฐประศาสน ศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งหมด 15 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง
ตามหลักการแบ่งส่วนราชการแผ่นดิน 3 ส่วน คือส่วนราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วน
ท้องถิ่น (ดังที่กล่าวถึงในบทที่ 3) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 67 (10 คน)
อายุ 45 ปีขึ้นไป (12 คน หรือ ร้อยละ 80) และอายุระหว่าง 40-44 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 20) โดย
ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 93 หรือ จำนวน 14 คน) และมีเพียง 1
คน ที่มีประสบการณ์ทำงาน 10-14 ปี สำหรับระดับการศึกษาส่วนใหญ่ผู้บริหารองค์การภาครัฐ
หรือผู้ใช้บัณฑิตตามความหมายของงานวิจัยชิ้นนี้ ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี
(จำนวน 10 คน หรือ ร้อยละ 67) และมีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน (ร้อยละ
33) สำหรับคณะที่จบการศึกษาส่วนใหญ่จบจากคณะรัฐศาสตร์ (ร้อยละ 53-จำนวน 8 คน) และจบ
จากคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ร้อยละ 47 (จำนวน 7 คน) ในส่วนของทักษะเกี่ยวกับนำวิชาภายใต้
ขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งแม้ผู้วิจัยจะมีข้อคำถามจำนวน
6 ข้อประกอบด้วย (1) ในทักษะของท่านองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์คืออะไร(2)ในทักษะ
ของท่านองค์ความรู้จากข้อแรกสามารถแยกย่อยเป็นวิชาหลักๆได้ท่านเห็นว่าขอบเขตหรือ
ขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์น่าจะประกอบไปด้วยวิชาหลักใดบ้าง (3)วิชาใดภายใต้ขอบข่ายรัฐ
ประศาสนศาสตร์น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้และเพราะเหตุใด (4) นอกจาก
วิชาที่มีความสำคัญมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้แล้วมีวิชาอื่นใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสน
ศาสตร์ที่มีความสำคัญรองลงมา (5)ในทักษะของท่านโดยรวมวิชาต่างๆภายใต้ขอบข่ายรัฐ
ประศาสนศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใดและเพราะเหตุใด และ (6)ท่านมี
ข้อเสนอแนะอื่นใดหรือไม่เกี่ยวกับการนำวิชาต่างๆภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในการ
นำไปประยุกต์ใช้

อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น
หลัก จากข้อคำถามทั้ง 6 ข้อ คือ (1) ทักษะของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์

ในเชิงวิชาการ (ข้อคำถามข้อที่ 1-3) และ (2) ทศนะของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ในเรื่องการนำวิชาต่างๆเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ (ข้อคำถามข้อที่ 4-6) ทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 2

4.2.1 ทศนะของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ในเชิงวิชาการ

สำหรับคำถามข้อแรกเกี่ยวกับความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ในทศนะของผู้ใช้บัณฑิตที่ผู้วิจัยได้สร้างคำถามในลักษณะเปิดว่าองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์คืออะไรนั้นคำตอบจะมีลักษณะเด่น ๆ 2 ประการอย่างละเท่า ๆ กัน คือ เน้นที่การตอบว่าองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ คือ แนวคิดที่ท้ายที่สุดจะมีการพัฒนาไปสู่ทฤษฎีด้านการบริหารประเทศ หรือที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐได้กล่าวว่้องค์ความรู้นี้ก็คือการพัฒนาของพาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์นั่นเอง ดังคำตอบหนึ่งที่ว่า

องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์คือกรอบเค้าโครงความคิด เบ็ดเสร็จ (หรือก็คือพาราไดม์นั่นเอง – ผู้วิจัย) โดยนำเอากรอบเค้าโครงความคิดการบริหารเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง และการบริหารเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์หรือเทคนิคการบริหารร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีเพื่อตอบสนองสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นกรอบที่ครอบคลุมการเมือง สังคม พฤติกรรมศาสตร์ เทคนิคการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เท่าที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานจริงได้

ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งตอบว่าเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะในเรื่องการให้บริการสาธารณะ ในที่นี้ขอกล่าวถึงคำตอบของผู้บริหารองค์การภาครัฐ หรือผู้ใช้บัณฑิตเป็นตัวอย่าง 2 ท่าน

สำหรับองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยรวมเป็นการทำงาน เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการได้รับการบริการที่ดีและความพึงพอใจมากที่สุด ในส่วนองค์ความรู้จะประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดนโยบาย การจัดองค์การ การจัดสรรงบประมาณ เป็นอาทิ

องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์คือความรู้พื้นฐานในเรื่องของการเมืองการปกครอง ซึ่งมีความสำคัญต่อนานาประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของระบบการบริหารของประเทศ เช่น ระบบ/รูปแบบการปกครอง ชนชั้นปกครอง ที่มาของอำนาจการปกครอง และกลยุทธรวมถึงเทคนิควิธีการในการปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดประโยชน์และความสุข ความเสมอภาคของบุคคลในสังคม

สำหรับคำถามต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการให้ความหมายของคำว่า “ขอบข่าย” ของงานวิจัยชิ้นนี้ว่าหมายถึงวิชาย่อยต่าง ๆ ภายใต้วิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ ทั้งนี้จากข้อคำถามว่า องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์น่าจะมีขอบข่ายโดยประกอบไปด้วยวิชาหลักใดบ้างนั้น คำตอบมีลักษณะใกล้เคียงกันทั้งหมด คือมีการแบ่งแยกเป็นวิชาหลัก ๆ ซึ่งมีตั้งแต่ 4 ถึง 7 วิชาหลักทั้งนี้ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ในอีกด้านหนึ่งกล่าวคือแสดงผลของความถี่ของวิชาหลักตามการตอบทั้งหมด 12 วิชาหลัก ประกอบด้วย การเมืองและนโยบายสาธารณะ ทฤษฎีองค์การและพฤติกรรมองค์การ เทคนิคการบริหาร การบริหารงานบุคคลหรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ การตรวจสอบติดตาม การเงินการคลัง กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นในงาน จริยธรรมทางการบริหาร หรือการเป็นผู้มีใจสะอาด และมีคุณธรรม ทางเลือกสาธารณะ การบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบและการบริหารการพัฒนา ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ และการเมืองและการบริหารระหว่างประเทศ

จาก 12 วิชาหลักผู้ตอบได้มีความถี่ตามการตอบเป็น 5 ความถี่การตอบกล่าวคือวิชาหลักจำนวน 2 วิชา คือ การเมืองและนโยบายสาธารณะ และทฤษฎีองค์การและพฤติกรรมองค์การมีผู้ตอบจำนวนเท่ากันวิชาละ 10 คน วิชาหลักที่มีผู้ตอบจำนวน 8 คน มี 1 วิชาหลัก คือ วิชาเทคนิคการบริหาร วิชาหลักที่มีผู้ตอบจำนวน 6 คนเท่า ๆ กัน มี 3 วิชาหลัก คือ การบริหารงานบุคคลหรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ การเงินการคลัง และทางเลือกสาธารณะ วิชาหลักที่มีผู้ตอบจำนวน 3 คน เท่า ๆ กันมี 2 วิชาหลัก คือ การบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบและการบริหารการพัฒนา จริยธรรมทางการบริหารหรือการเป็นผู้มีใจสะอาดและมีคุณธรรม และสุดท้ายคือ วิชาที่มีผู้ตอบจำนวน 1 คน เท่า ๆ กันมี 4 วิชาหลัก คือ การตรวจสอบติดตาม กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นในงาน ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ และ การเมืองและการบริหารระหว่างประเทศ

4.2.2 ทักษะของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ในเรื่องการนำวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้

สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับการนำวิชาต่าง ๆ ภายใต้อขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์มาประยุกต์ใช้มี 4 ข้อสำคัญ คือ การสอบถามถึงวิชาที่มีความสำคัญมากที่สุด วิชาที่มีความสำคัญรอง ๆ ลงมา ภาพรวมของการนำวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นในการนำไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ทั้งนี้วิชาภายใต้อขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ พบว่ามี 4 วิชาหลักที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 47 (7 คน) เห็นว่าคือวิชาการเมืองและนโยบายสาธารณะ โดยให้เหตุผลคล้ายคลึงกัน ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างคำกล่าวของผู้บริหารองค์การภาครัฐท่านหนึ่งซึ่งให้ข้อสรุปไว้อย่างน่าสนใจและละเอียดลึกซึ้งว่า

วิชาการเมืองและนโยบายสาธารณะ น่าจะเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากที่สุดในการประยุกต์ใช้เพราะทำให้ฝ่ายการเมืองได้รับรู้และเข้าใจถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นระบบ และมีการบูรณาการกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้บรรลุถึงนโยบายที่มีความโปร่งใสและเกิดความสมานฉันท์อย่างมีส่วนร่วม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง รู้จักมองทางเลือกสาธารณะ และหลักทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในหลากหลายมิติและหลากหลายเส้นทาง ซึ่งจะทำให้การนำเอาขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ที่แตกต่างกันมาหลอมรวมบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อให้การพัฒนาารัฐประศาสนศาสตร์เป็นไปด้วยความรวดเร็วขึ้นและนำไปสู่การมีเอกลักษณ์ของรัฐประศาสนศาสตร์ที่เด่นชัดและในภาครัฐก็ได้นำมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการออกนโยบายสาธารณะในด้านต่าง ๆ เกิดผลต่อโครงการขององค์กรอย่างมากมาในระบบราชการ

สำหรับวิชาที่มีความสำคัญมากที่สุดในลำดับที่สองคือวิชาทฤษฎีองค์การ (ร้อยละ 27) ซึ่งเหตุผลที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐส่วนใหญ่ยกมาสนับสนุนคือ เป็นวิชาที่เน้นเรื่องที่ใกล้ตัวที่สุดที่เกี่ยวข้องขององค์การภาครัฐนั่นก็คือ ตัวองค์กรนั่นเอง นอกจากนี้วิชาดังกล่าวยังมีจุดเน้นเรื่องการทำ ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งองค์การภาครัฐในปัจจุบันจะต้องตระหนักให้มากที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารองค์การภาครัฐท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

ที่พูดว่าวิชาทฤษฎีองค์การสำคัญที่สุดเพราะเป็นวิชาที่เน้นศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงนักบริหารทุกคนจริง ๆ แล้วมีหน้าที่สำคัญที่สุดคือ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำคัญกว่าการวางแผนซะอีก เพราะถ้าไม่ คิดว่าจะเปลี่ยนแปลงแล้วสิ่งอื่น ๆ ก็จะไม่มีการเกิดขึ้นได้ และยิ่ง องค์การภาครัฐด้วยแล้วการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและ ตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

และอีก 2 วิชาคือการบริหารงานงบประมาณและการบริหารจัดการบุคลากรภาครัฐ มีผู้ตอบว่าเป็น วิชาที่สำคัญที่สุดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์เท่า ๆ กันคือ ร้อยละ 13 หรือวิชาละ 2 คน ดังคำกล่าวของผู้บริหารองค์การภาครัฐท่านหนึ่งกล่าวว่า

จริง ๆ ทุกอย่างจะขับเคลื่อนไปได้ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับเงิน ไม่ว่าจะเป็น งาน คน หรือเวลา การจัดสรรเงินที่เหมาะสมจะทำให้เกิดผล สำเร็จขององค์การและนำไปสู่การได้รับบริการที่ดีของประชาชน ทำให้ผู้รับบริการสุดท้าย (ประชาชน) ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

ในปัจจุบันนี้ปัญหาที่มาจากความไม่สมบูรณ์ขององค์ความรู้ที่แทบ จะเรียกได้ว่าหมดลงไปแล้วมีแต่จะเพิ่มเติมมากขึ้นมากกว่าแต่ปัญหา มาจากบุคลากรที่เป็นผู้นำความรู้ดังกล่าวมาใช้ ดังนั้นในความเห็น ส่วนตัวจึงเห็นว่าหากจะปรับปรุงและประยุกต์วิชารัฐประศาสน ศาสตร์มาใช้ควรจะเน้นเรื่องการบริหารงานบุคคลภาครัฐ หรือการ จัดการทรัพยากรมนุษย์จึงจะเหมาะสมและสำคัญที่สุดในขณะนี้

สำหรับข้อคำถามต่อไปซึ่งเป็นข้อคำถามต่อเนื่องจากข้อคำถามข้างต้น คือ นอกจากวิชาที่มี ความสำคัญมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้แล้วมีวิชาอื่นใดภายใต้ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ที่ มีความสำคัญรอง ๆ ลงมา ทั้งนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 40 (กลุ่มตัวอย่าง 6 คน) ตอบว่าเป็น วิชาเทคนิค การบริหาร โดยนักวิชาการท่านหนึ่งได้ให้เหตุผลได้อ่างน่าสนใจว่า

ที่ตอบว่าเทคนิคการบริหารเพราะเป็นอีกวิชาหนึ่งที่เมื่อนำไปประยุกต์ใช้แล้ว จะมีผลกระทบในวงกว้างเพราะจะเกิดผลทั้งกับคน โครงสร้างและกระบวนการทำงานต่าง ๆ และยิ่งในโลกปัจจุบัน เทคนิคการบริหารต่าง ๆ ย่อมจะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อน องค์การให้เดินหน้าไปอย่างมีระบบและถูกทิศทาง

นอกจากนี้ผู้บริหารองค์การภาครัฐอีกท่านหนึ่งยังได้กล่าวในเชิงสนับสนุนว่า

ที่เทคนิคการบริหารมีความสำคัญมากเพราะมันเป็นไปตามชื่อ คือมีเทคนิคต่าง ๆ มากมายและยิ่งรัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารภาครัฐในปัจจุบันแล้วเทคนิคย่อมต้องมีมากไม่ว่าการ วิเคราะห์ระบบ การวิจัยการดำเนินการ การจำลองแบบ การบริหาร โครงการ แล้ววิชาเทคนิคการบริหารจะไม่สำคัญได้อย่างไร

สำหรับวิชาที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับสองคือ ทฤษฎีองค์การ โดยมีผู้ตอบ 4 คน หรือร้อยละ 27 วิชาลำดับต่อมาคือวิชาทางเลือกสาธารณะและจริยธรรมทางการบริหารที่มีผู้ตอบ วิชาละ 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 และวิชาที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐตอบเพียง 1 คน แต่ก็ถือว่าเป็นวิชาที่มีสำคัญเช่นเดียวกันนั่นก็คือวิชาการบริหารเปรียบเทียบและการบริหารการพัฒนา

ข้อคำถามข้อต่อมาคือโดยรวมวิชาต่าง ๆ ภายใต้อบรมข้าราชการรัฐประศาสนศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใด ปรากฏว่าผู้บริหารองค์การภาครัฐ 2 คน ไม่ตอบคำถาม ดังกล่าวโดยให้เหตุผลที่ตรงกันและน่าสนใจว่า

จะประยุกต์ใช้ได้มากประยุกต์ใช้น้อยขึ้นอยู่กับบุคคลและ
สภาพแวดล้อม การจะทำให้ได้เนื้องานออกมาดีมันมีหลาย
องค์ประกอบหัวหน้างานต้องเห็นว่าควรจะทำ ลูกน้องต้องร่วมมือ
ร่วมใจ และร่วมแรง

และผู้บริหารองค์กรภาครัฐอีกท่านหนึ่งที่ตอบคำถามในลักษณะดังกล่าวเช่นเดียวกับให้เหตุผลว่า

ใช้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นกับสถานการณ์หรือบริบทของเรื่องที่จะนำไปใช้เพราะฉะนั้นบางเรื่องหรือบางวิชาจึงประยุกต์ใช้ได้มากกับงาน ๆ หนึ่งในขณะที่บางวิชาใช้ไม่ได้เลยก็มี

อย่างไรก็ดีผู้บริหารองค์กรภาครัฐได้สรุปค่อนข้างตรงกันว่าสามารถนำวิชาต่าง ๆ ไปปรับประยุกต์ใช้ได้มาก (ร้อยละ 87) โดยให้เหตุผลต่าง ๆ กันเป็นต้นว่า

โดยรวมการนำไปประยุกต์ใช้ถือว่ามากจนถึงมากที่สุดเลยทีเดียว เพราะเป็นวิชาที่สามารถนำไปบูรณาการ/ ประยุกต์ใช้หรือหลอมรวมเข้าด้วยกันโดยมีคน กระบวนการ และเทคนิคเป็นกลไกขับเคลื่อน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้ในทุก ๆ มิติและทุก ๆ ด้านของระบบ ทำให้เกิดมุมมองทางการบริหารที่เชื่อมโยงเครือข่ายที่สัมพันธ์กันไปในทุกระบบ สามารถยืดหยุ่นหรือไหลไปได้ทุก ๆ สถานการณ์

โดยรวมนำไปประยุกต์ใช้ได้มาก เพราะเป็นการประยุกต์องค์ความรู้ทั้งในเชิงปรัชญาที่เป็นจริง (การบริหารเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง) และภาคปฏิบัติการจริง (เทคนิคทางการบริหารต่าง ๆ) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการบริหารได้

สำหรับคำถามข้อสุดท้ายคือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการนำวิชาต่าง ๆ ภายใต้อบรมข้าราชการประเทศในการนำไปประยุกต์ใช้จาก 15 คน มีผู้ตอบว่ามีข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 10 คน ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะเป็น 3 ลักษณะ ด้วยกันโดยลักษณะแรกมีผู้ตอบมากถึง 50 % (5 คน) คือ มีข้อเสนอว่าควรมีการขยายขอบข่ายให้ครอบคลุมการแก้ปัญหาในระดับที่กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะปัญหาในระดับประเทศ ดังที่ผู้บริหารองค์กรภาครัฐได้ให้ข้อสรุปที่น่าสนใจว่า

มีความเห็นด้านทิศทางและแนวโน้มของรัฐบาลประเทศในการระดับที่เป็นปัญหาระดับประเทศ เช่น ปัญหาความยากจนปัญหาระบบการบริหารที่ไม่เป็นประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะทำให้เกิดข้อร้องเรียนและเรียกร้องจากประชาชน เพราะ

ข้อกังขาต่าง ๆ ข้างต้น รัฐประศาสนศาสตร์จึงควรมุ่งให้นักศึกษามุ่ง
ความสนใจปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อให้เกิดทางเลือกในการให้
บริหารประชาชนที่ดีขึ้น

ลักษณะที่สองมีผู้ตอบ 3 คน (ร้อยละ 30) โดยมีข้อเสนอให้มีการเพิ่มหรือขยายขอบข่าย
เช่นเดียวกัน แต่มุ่งเน้นที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับจุลภาค ดังที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐได้ให้
ข้อสังเกตไว้ว่า

นักรัฐประศาสนศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีทางรัฐประศาสน
ศาสตร์มาผนวกกับแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ภายใต้
สภาพแวดล้อมที่เป็นระบบเปิดในการแสวงหาแนวทางที่จะ
ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะในระดับชุมชน
จึงจะสามารถทำให้วิชารัฐประศาสนศาสตร์ก้าวไปสู่เป้าหมายที่วาง
ไว้ได้

และลักษณะสุดท้ายแม้จะมีผู้ตอบในลักษณะดังกล่าวเพียง 2 คน หรือร้อยละ 20 แต่ก็เป็นการตอบ
ที่น่าสนใจมากกล่าวคือ มีข้อเสนอให้สอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องไว้ในทุก
ขอบข่าย ดังที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐท่านหนึ่งได้กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า

จริง ๆ ในเรื่ององค์ความรู้ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์มีครบถ้วนแล้ว
จะว่านำไปปฏิบัติไม่ได้ก็ไม่ถึงขนาดนั้นเพียงแต่คนนำไปใช้ต้องรู้จัก
ประยุกต์ แต่ที่สำคัญคือผู้นำไปปรับใช้ต้องรู้จักนำไปใช้ให้ถูก หรือ
ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เป้าหมายที่วางไว้ของรัฐประศาสน
ศาสตร์หรือระบบราชการคือตอบสนองความต้องการของประชาชน
ย่อมเป็นไปได้โดยไม่ยากเย็น